

сів за рахунок більш глибокої переробки вихідної сировини, широкого впровадження природно- і ресурсозберігаючих, маловідходних і безвідходних технологій, що в свою чергу сприятиме зменшенню антропогенного навантаження на природне середовище.

1. Герасимчук З.В., Галушак В.Л. Політика розвитку проблемних регіонів: методологічні засади формування та реалізації: Монографія. – Луцьк: Надстир'я, 2006. – 248 с.

2. Папп В.В. Структурування економіки в регіональних суспільних системах: теорія, методологія, практика. – Львів: Ін-т регіональних досліджень НАН України, 2007. – 71 с.

3. Петкова Л.О. Економічне зростання в Україні: регіональний вимір. – Черкаси: ЧДТУ, 2004. – 271 с.

4. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку: Монографія / За ред. З.С. Варналія. – К.: Знання України, 2005. – 498 с.

5. Довідка Головного управління статистики у Харківській області від 11.03.2010р. №42-52/53.

Отримано 30.09.2010

УДК 338.48.477

О.Ю. ДАВИДОВА, канд. техн. наук

Харківська національна академія міського господарства

Н.В. ПОЛСТЯНА, канд. техн. наук

Харківський державний університет харчування та торгівлі

ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ СУЧАСНОГО ЕКОТУРИЗМУ

Розглянуто основні концепції сучасного екологічного туризму в світі. Розкрито екотуристичний потенціал України. Запропоновано заходи для перспективного розвитку екотуризму в Україні.

Рассмотрены основные концепции современного экологического туризма в мире. Раскрыт экотуристический потенциал Украины. Предложены мероприятия для перспективного развития экотуризма в Украине.

Main concepts of modern ecologic tourism in the world are considered in the article. Ecotourist potential of Ukraine is revealed. A number of measures for the perspective development of ecotourism in Ukraine are suggested.

Ключові слова: екологічний туризм, туристи, національний парк, заповідник, резерват, природа, маршрути.

Екологічний туризм – одна з галузей світової туристичної індустрії, яка бурхливо розвивається.

Згідно з прогнозами ВТО екологічний туризм входить до п'яти основних стратегічних напрямків розвитку туризму на період до 2020 р.

Основними функціями екологічного туризму є [1]:

- отримання туристами загальнокультурних та наукових екологічних знань;

- соціалізація світогляду туристів шляхом формування їх екологічної культури;
- формування толерантного відношення до незнайомих раніше культур та етносів, до їх традицій;
- збільшення інвестицій в охорону природи;
- розвиток ремесел.

Основний фактор, що мотивує розвиток екологічного туризму, – це прагнення спільноти залучитися до природи, ознайомитися з тваринним і рослинним світом.

Особливий інтерес викликають в екотуристів країни Африки, Азії, Центральної Америки. Великі потоки екотуристів зосереджено в Кенії, Танзанії, ЮАР, Таїланді, Еквадорі, Новій Зеландії, Австралії. Екотуризм популярний і в США. Біля 48% американських туристів віддають перевагу екотуризму: відвідування парків, піші походи, еколого-освітні тури, відвідування територій, що охороняються, бердсво-чінг, проживання на ранчо, в кемпінгах, відвідування природних ви-значних місцевостей. Серед американських екотуристів 60% складають подружні пари, 15% – сім'ї, 13% – одинаки, середній вік екотурист-тів становить 35-54 роки [2].

В США нараховується 53 парки, 76 природних пам'ятників, 10 морських резерватів та 12 заповідників. У штаті Вашингтон розташовані два національних парки Америки – Маунт-Рейнір та Олімпік. Національний парк Маунт-Рейнір було створено в 1899 р. для охорони місцевості з лісами, водоспадами та льодовиками. Загальна довжина стежок становить 450 км. Маршрут Вандерленд знайомить туристів з альпійськими луками, лісами, з 26 льодовиками. Національний парк Олімпік відрізняється наявністю лісів з горами, де збереглися рідкісні рослини й тварини. Також популярними в екотуристів є американські скелясті гори. Вісім національних парків США та Канади (Йеллоустонський, Рокі-Маунтін, Гранд-Тітон, Глеймер та ін.) дають можливість ознайомитися з природою скелястих гір. Так, національний парк Гранд-Тітон пропонує туристам 320 км пішохідних троп. У штаті Каліфорнія функціонують такі національні парки, як: Кінг-Каньон, Секвоя, Джошуа-Трі, Йосемитський національний парк, Редвуд. В парках Кінг-Каньон і Секвоя туристів приваблюють горні пейзажі, пішохідні маршрути, гаї секвой.

Лідером в екотуризмі є Австралія. На континенті функціонує понад 3 тисяч національних парків і резерватів. Так, парк Какаду приваблює туристів значною кількістю птахів, крокодилів, кенгуру, собак дінго, ящірок, ігуан. До парку Какаду приєднується місцевість, якою

управляють аборигени – Арнем-Ленд, де любителі екзотики знайомляться з наскальним живописом. На півночі Австралії розміщуються національні парки Гейки-Горк, Танел-Крік та Уіндяна-Горж. Назву паркам надали каньйони, в яких туристи знайомляться з мистецтвом аборигенів і різноманітним тваринним світом. Національний парк Танел-Крік популярний своїми печерами. На південно-західній частині Австралії функціонує ботанічний сад місті Перт. Ботаніки усього світу відвідують національний парк Стерлінг-Рендж, де росте понад тисячу видів квіткових рослин.

Африка займає третє місце в світі за кількістю трансграничних національних парків. Національні парки Африки зародились в ЮАР. Екзотичність та унікальність біоресурсів, низькі тарифи на послуги сприяли підвищенню популярності африканських парків як місць сафарі, фототуризму та інших видів рекреації і природи. На сході країни функціонує національний парк Крюгера, який має довжину 350 км і дає можливість туристам побачити левів, слонів, носорогів, буйволів, зебр, гепардів та інших тварин у живій природі. Парк пропонує туристам 2-3-добові походи. До парку Крюгера приєднаний заповідник Лондолозі [3].

Екотуризм розвинутий також і в Китаї. Понад 1% території Китаю віддано під національні парки і резервати. Найбільш популярними з них є Улун, Хуанлонг Сі, Цзючжайгоу. В резерваті Улун більше 100 вершин гір. Біля адміністративного центру в Шавані розміщується дослідний центр з охорони панд, де туристи спостерігають за тваринами у вольєрах. Резерват Цзючжайгоу розміщується в трьох долинах, які оточують гори та водоспади. Він містить багато туристичних шляхів, де налічується понад 90 видів рослин, які цінні з медичної точки зору [2].

Великий потенціал для екотуризму має Росія, особливо такі регіони, як Байкальський, Алтайський, Арктичний, Камчатський, Волго-Уральський, Центральноєвропейський, Кавказький. Серед них лідирує місце займають Кавказький, Байкальський та Алтайський, що обумовлено природними особливостями та інфраструктурною забезпеченістю. Камчатка популярна серед екотуристів з Японії, Китаю, США.

Перевагами екотуристичного потенціалу Росії є: велика етнокультурна різноманітність, природна різноманітність (моря, гори, озера, ріки), наявність висококваліфікованих кадрів натуралістів-екологів.

Україна також має великий потенціал для екотуризму, значну частину якого складають рекреаційні ландшафти (лісові, приморські, гірські), природно-заповідні об'єкти (національні природні та регіона-

льні ландшафтні парки, біосферні заповідники, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва тощо). Це унікальні ресурси для перспективного розвитку екотуризму. Площа потенційних рекреаційних територій в Україні становить 12,8% території країни і розподіляється відповідно до природних особливостей регіонів: Карпатський, Придністровський, Дніпровський, Донецько-Приазовський, Поліський, Причорноморський, Кримський [2].

Екотуристів в Україні приваблює природа Карпат, яка в багатьох місцях зберегла свій первісний стан: урочище «Протяте Каміння», печера Довбуша, скелі «Кам'яна Багачка». Гірські масиви Буковинських Карпат створюють сприятливі умови для розвитку гірсько-пішогодного туризму. Гіпсові печери «Буковинка - 1» та «Буковинка - 2» використовуються для спелеотуризму.

Особливе місце в системі екотуризму в Україні посідає Кримський півострів. Туристам пропонують екскурсії в Алупкінський палацово-парковий ансамбль, Нікітський ботанічний сад, стежки відпочинку і здоров'я – Сонячна, Боткінська, Штангієвська, Расвського. Розроблено маршрути на гори: Ай-Петрі, Атбаш, Нікітський перевал, Кемаль-Егерек.

Екотуризм в Україні продовжує розвиватися, але необхідно відмітити і стримуючі фактори його розвитку:

- відсутність спеціалізованих туроператорів;
- низький рівень розвитку туристичної інфраструктури та сервісу при високих цінах;
- дефіцит спеціалістів в сфері екотуризму.

Для розвитку екотуризму в Україні доцільно впровадити такі заходи:

- розробити маршрути та програми для різноманітних категорій туристів, які відповідатимуть стандартам міжнародного туристичного ринку;
- збільшити кількість рекламно-інформаційних матеріалів з метою виходу на міжнародний ринок екотуризму;
- проводити ефективну цінову політику під час надання платних послуг та продукції;
- підготувати висококваліфікований персонал з метою забезпечення адекватної якості послуг.

Екотуристичному попиту в усьому світі притаманні:

- індивідуалізація програм відпочинку;
- загальне зростання вимогливості до туроператорів та до якості туристичного продукту;
- багатоаспектність вимог.

Таким чином, екотуризм є популярним, перспективним і динамічним напрямком індустрії туризму.

1. Дроздов А.В. Основы экологического туризма. – М.: Гардарики, 2008. – 380 с.

2. Європейський центр екотуризму та агротуризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.eceaf.nl>>.

3. Сергеева Т.К. Экологический туризм. – М.: Финансы и статистика, 2007. – 446 с.
Отримано 30.09.2010

УДК 338.48

І.Л. ПОЛЧАНІНОВА

Харківська національна академія міського господарства

ВИЗНАЧЕННЯ ЄМНІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНАЛЬНИХ ГОТЕЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ

В регіональному аспекті викладено результати дослідження готельного комплексу як економічної системи. Розроблено концепцію ємнісного потенціалу готельного комплексу, проведено розрахунки туристського навантаження по регіонах. Запропоновано розподіл регіонів України на чотири кластери за методом групування базових показників.

В регіональному аспекте изложены результаты исследования гостиничного комплекса как экономической системы. Разработана концепция емкостного потенциала гостиничного комплекса, проведены расчеты туристской нагрузки по регионам. Предложено распределение регионов Украины на четыре кластера по методу группировки базовых показателей.

In regional aspect it is stated results of research of a hotel complex as economic system. The concept of capacitor potential of a hotel complex is developed; calculations of tourist loading on regions are lead. Distribution of regions of Ukraine on 4 clusters on a method of a grouping of base parameters is offered.

Ключові слова: регіональний готельний комплекс, ємнісний потенціал, пропускна здатність, туристське навантаження, типологізація, кластер.

На сьогодні наша країна проходить один із складних етапів розвитку економіки. Гостро стають питання залучення іноземних і вітчизняних інвестицій, отримання прибутків і ефективності використання наявних ресурсів, визначення перспективних напрямів розвитку, створення додаткових робочих місць, а також створення надійної моделі управління даними процесами.

На нашу думку, готельний комплекс – один із найперспективніших напрямів діяльності, що сприятливо впливає на вищезазначені аспекти, враховуючи соціально-культурне життя суспільства. Адже у сучасному світі відпочинок, рекреація, туризм, оздоровлення є найвищою соціальною цінністю. Тому за останні кілька десятиліть років у світі поступово зростає значення туризму та рекреації [1].